

Η εξομολόγηση ενός καλβινιστή

Πηγή:	ΒΗΜΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ	Σελ.:	73,76	Ημερομηνία έκδοσης:	03-11-2019
Επιφάνεια:	1117.15 cm ²	Αρθρογράφος:		Κυκλοφορία:	55380
Θέματα:	ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ				

4

**«Γκίλιαντ»: Ένα σπουδαίο
υπαρξιακό μυθιστόρημα της
Αμερικανίδας Μέριλιν Ρόμπινσον**

Λογοτεχνία

Στον δρόμο για την αυτογνωσία

Ενας προτεστάντης πάστορας στη μικρή πόλη Γκίλιαντ της Αϊόβα των ΗΠΑ γράφει ένα μακροσκελές κείμενο στον μικρό του γιο, όπου αφηγείται τη ζωή του, τα μικρά και τα μεγάλα δρώμενα, δικά του και των άλλων, και την αγωνιώδη προσπάθειά του να συμφιλιωθεί μ' αυτά και να κατακτήσει τη γαλήνη και την αυτογνωσία.

Η εξομολόγηση ενός καλβινιστή

Το σπουδαίο μυθιστόρημα «Γκίλιαντ» της **Μέριλιν Ρόμπινσον**, που τιμήθηκε το 2005 με το βραβείο Πούλιτζερ, σε νέα εξαιρετική μετάφραση της **Κατερίνας Σχινά**

MARILYNNE ROBINSON
Γκίλιαντ

Μετάφραση Κατερίνα Σχινά.
Εκδόσεις Μεταίχμιο, 2019, σελ. 336, τιμή 16,60 ευρώ

ΤΟΥ ΑΝΑΣΤΑΣΗ ΒΙΣΤΩΝΗΤΗ

Δεν είναι ασυνήθιστο ο κεντρικός χαρακτήρας σ' ένα μυθιστόρημα πρώτης γραμμής να είναι ιερέας. Ας θυμίσω δύο χαρακτηριστικά παραδείγματα: το *Ημερολόγιο ενός επαρχιακού εφημέριου* (1936) του Ζορζ Μπερνάνος και το *Η δύναμις και η δόξα* (1940) του Γκράχαμ Γκριν. (Και τα δύο κυκλοφορούν από τις εκδόσεις Πόλις.) Ιερέας είναι και ο πρωταγωνιστής στο *Γκίλιαντ* της Μέριλιν Ρόμπινσον, με μια ουσιαστική διαφορά: ενώ οι ιερείς και στο μυθιστόρημα του Μπερνάνος και σ' εκείνο του Γκριν είναι καθολικοί, στο αντίστοιχο της Ρόμπινσον ο πρωταγωνιστής είναι προτεστάντης – και μάλιστα καλβινιστής. Φαινομενικά, όταν πρόκειται για έργο της μυθολογίας οι δογματικές διαφορές, όπως και οι συγκρίσεις, μικρή σημασία έχουν, ιδιαίτερα μάλιστα για όσους δεν ανήκουν σε κανένα από τα παραπάνω δόγματα. Στην περίπτωση της Ρόμπινσον όμως έχουν τη σημασία τους. Το μυθιστόρημά της αυτό βασίζεται στο πώς η ίδια ερμηνεύει το έργο του Καλβίνου, που οι *«ατσάλινες αρτηρίες του»*, σύμφωνα με τον ποιητή Τεντ Χιούξ, αμοδοτούσαν την Ευρώπη κατά τη διάρκεια της Μεταρρύθμισης.

Ενα πολύ «αμερικανικό» μυθιστόρημα

Είναι ένα πολύ «αμερικανικό» μυθιστόρημα και μια προσέγγιση της προτεσταντικής ηθικής αντίθετη από εκείνη του *Μαξ Βέμπερ*. Το ότι είχε τέτοια απήχηση στο αναγνωστικό κοινό δεν οφείλεται μόνο στο ότι σύμφωνο με τον Εντμουντ Σπρίνγκ *«ο ένας στους τρεις Αμερικανούς πιστεύει ότι έχει δει τον Ιησού Χριστό αυτοπροσώπως»* αλλά – και κυρίως – επειδή πρόκειται για σημαντικό έργο μυθολογίας (το δεύτερο της Ρόμπινσον), για μια καταβύθιση στα βαθύτερα στρώματα της ύπαρξης. Αν

μάλιστα σκεφτούμε πως το σύγχρονο αμερικανικό μυθιστόρημα είναι ένας μετεξελιγμένος ρεαλισμός, όπου συχνότατα κυριαρχεί η βία, τότε μένουμε κατάπληκτοι από αυτόν τον γοητευτικότατο αναχρονισμό και καταλαβαίνουμε από τις πρώτες ακόμη σελίδες γιατί το *Γκίλιαντ* τιμήθηκε το 2005 στη χώρα του με ένα μείζον βραβείο: το Πούλιτζερ.

Ο τόπος είναι μια μικρή πόλη της Αϊόβα. Πρωταγωνιστής ο πάστορας Τζον Εϊμς που έχει περάσει τα εβδομήντα, με σοβαρά καρδιακά προβλήματα. Η ζωή που του απομένει είναι λίγη κι έτσι αποφασίζει να γράψει μια εκτενέστατη «επιστολή», ένα είδος πνευματικής παρακαταθήκης στον μικρό του γιο. Ο τελευταίος θα πρέπει να τη διαβάσει όταν ο πατέρας του θα έχει πεθάνει.

Αυτοβιογραφία και εξομολόγηση

Η αφήγηση είναι ένα είδος αυτοβιογραφίας και εξομολόγησης. Ο Τζον Εϊμς αφηγείται την ιστορία του πατέρα του και του παππού του, που και οι δύο υπήρξαν ιερωμένοι, μαζί με την προσωπική του ιστορία, τα μικρά και τα μεγάλα δράματα της καθημερινότητάς του, θέλοντας να μάθει ο γιος του όσα πρέπει να ξέρει και όσα αγνοεί. Το πώς βίωσε το προσωπικό του δράμα, τον θάνατο της Λουίζας, της πρώτης του σύζυγου και τον θάνατο της κόρης τους Ρεμπέκας, που ακολούθησε λίγο αργότερα. Δηλαδή το βαθύ αίσθημα της λήψης που σφράγισε την κατοπινή του ζωή.

Η αφήγηση όμως δεν μένει σε αυτά. Η μικροκοινωνία της επαρχίας παρελαύνει και εκείνη με τις μικροχαρές και τα δράματά της. Πλήθος μικρές ιστορίες είναι εγκιβωτισμένες στην αφήγηση αυτού του πάστορα. Τα μεταφυσικά ερωτήματα που τον βασανίζουν τον παρακολουθούν διά βίου. Μέσω της θεολο-

γικής προσέγγισης προσπαθεί να δώσει απαντήσεις στο υπαρξιακό του δράμα και κατά συνέπεια να συλλάβει το νόημα της ζωής και να το μεταδώσει στον μικρό του γιο. Έχουν πολύ μεγάλη διαφορά ηλικίας, για τούτο και η αφήγηση δεν είναι αποχαιρετισμός αλλά μια μεταθανάτια συνομιλία. Από αφηγηματικής πλευράς πρόκειται για θαυμάσιο εύρημα που μεταφέρει τα δράματα του παρελθόντος στο μέλλον, οδηγώντας σε μια κατάφαση στη ζωή, στην αποδοχή και στην εκτίμηση των θεωρούμενων μικρών αλλά σημαντικών πραγμάτων. Η σκηνή του κόσμου, ο άνθρωπος και ο Θεός. Κι εδώ βρίσκεται ο πυρήνας του βιβλίου: οι διδασχές του Καλβίνου, που η Ρόμπινσον τον ερμηνεύει με εντελώς διαφορετικό τρόπο από εκείνον των φανατικών του οπαδών και πιστών. Ανέπτυξε άλλωστε τις απόψεις της σε πλήθος δοκίμια και συνεντεύξεις, που ωστόσο δεν είναι του παρόντος. Εν τούτοις, πρέπει να τονίσουμε εδώ την καλβινιστική ιδέα, που για τη Ρόμπινσον ισχύει και για τα υπόλοιπα προτεσταντικά δόγματα, όπως και για κάθε μεταφυσική προσέγγιση του παρελθόντος και του παρόντος. Σύμφωνα μ' αυτήν λοιπόν εμείς είμαστε οι ηθοποιοί πάνω στη σκηνή του κόσμου και ο θεατής είναι ένας, συμπαντικός και άχρονος: ο Θεός. Οποιοσδήποτε αποδεχθεί, θα απαντήσει σε όλα τα ερωτήματα και έτσι θα καθορίσει και τις πράξεις του. Για τη Ρόμπινσον αυτό έχει τεράστια αισθητική αξία – που επιλέγει να την εκφράσει μέσω του μυθιστορήματός.

Μια αφήγηση, πολλές ιστορίες

Ο αναγνώστης θα βρει στην αφήγηση και πολλά άλλα, που θα τον συναρπάσουν και θα τον συγκινήσουν βαθιά. Στη μικροκοινωνία του Γκίλιαντ, που φωτίζεται από την εσωτερική ζωή με όλες τις αγωνίες και τα ερωτήματα της ύπαρξης, παρελαύνει ένα πλήθος ανθρώπων. Τις αδυναμίες και τις ανομίες τους ο πάστορας τις αντιμετωπίζει με κατανόηση, όπως αρμόζει σε κάθε ιερωμένο. Μας λέει επιπλέον και πώς επιδρούν στη ζωή και μέσω της θρησκείας οδηγούμαστε στην αυτογνωσία. Πώς λ.χ. ο ίδιος αγαπά και παντρεύεται τη Λάιλα, τη δεύτερη γυναίκα του που είναι κατά πολύ νεότερή του. Όμως όλα εξηγούνται: *«Ο έρωτας είναι ιερός επειδή σαν τη Θεία Χάρις η αξία του αντικειμένου του ποτέ δεν έχει πραγματική σημασία»*. Σ' ένα τέτοιο βιβλίο ο ύψος είναι μείζον παράγων της αναγνωστικής απόλαυσης. Το μετέφερε θαυμάσια στη γλώσσα μας η μεταφράστριά Κατερίνα Σχινά.

Το «Γκίλιαντ» είναι ένα πολύ «αμερικανικό» μυθιστόρημα και μια προσέγγιση της προτεσταντικής ηθικής αντίθετη από εκείνη του Μαξ Βέμπερ, σημαντικό έργο μυθολογίας, καταβύθιση στα βαθύτερα στρώματα της ύπαρξης